

NVE
Middelthunsgate 29
0301 Oslo

Kontaktperson:
Ola Hermansen

Deres referanse:
201709983-1

Vår referanse:
1737879

Dato:
16.03.2018

HØRINGER – GLITRE ENERGI NETT AS KOMMENTARERTIL NVE'S FORSLAG TIL ENDRINGER AV BEREDSKAPSFORSKRIFTEN

Viser til Deres høringsbrev av 19.12.2017 med høringsdokument.

NVE har uttrykt behov for å gjøre noen generelle endringer i beredskapsforskriften på bakgrunn av erfaringer som er gjort med gjeldene forskrift. Det er også uttrykt et behov for å forenkle kravene rettet mot produksjonsanlegg. Utover dette er det uttrykt behov for å styrke arbeidet med å håndtere de risikoer som følger med digitaliseringen. Selv om dagens regelverk i stor grad samsvarer med internasjonale standarder og praksis vil det være behov for ytterligere presisering i regelverket slik at virksomheter og systemer i energisektoren er beskyttet mot hele bredden av digitale trusler.

Vi er positive til at NVE holder forskriften ved like, spesielt med tanke på den takten teknologiutvikling har om dagen. Det er, gjennom de endringer som er foreslått, tydelig at NVE tar utfordringene med teknologiutvikling og digitalisering på alvor. Det er imidlertid flere områder der det kan være vanskelig å sette seg inn i de praktiske løsningene fra regulators side. Vi har prøvd så godt vi kan i kommentarer under å konkretisere dette, men om det er punkter som trenger ytterlig presisering etter dette høringssvaret så er vi åpne for en videre dialog.

I vedlegget følger de enkelte paragrafene som har blitt endret og nye bestemmelser som ønskes innført, med påfølgende kommentarer fra Glitre Energi. Paragrafer vi ikke har kommentarer til samt paragrafer uten endring eller med kun språklige endringer har vi ikke tatt med her.

Med vennlig hilsen
Glitre Energi Nett AS

Trond Eriksen
Beredskapsleder

Tor Thoresen
Beredskapskoordinator

Brevet sendes ut uten signatur. Brevet er godkjent etter interne rutiner.

Vedlegg

§ 1-3. Hvem forskriften gjelder for

Forskriften gjelder for de virksomheter som helt eller delvis eier eller driver anlegg, system eller annet som er eller kan bli av vesentlig betydning for produksjon, omforming, overføring, omsetning eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme.

Forskriftens § 6-2 om taushetsplikt for sensitiv informasjon gjelder for enhver.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Her mener vi bruk av begrepet «vesentlig» vil bidra til unødig spekulasjoner i hvem forskriften gjelder for. For å unngå unødige spekulasjoner rundt betydningen av «vesentlig» og med det uklarheten i hvem forskriften gjelder for foreslår vi å fjerne ordet «vesentlig» i teksten.

§ 1-5. Beredskapsplikt og beredskapsplan

Virksomhet som er omfattet av denne forskrift, skal sørge for effektiv sikring og beredskap, og skal iverksette tiltak for å forebygge, håndtere og begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner i samsvar med energiloven § 9-2 første ledd.

Virksomhet som er omfattet av denne forskrift, skal ha en beredskapsplan for å håndtere og begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Bra innspill for å tydeliggjøre beredskapsplikten og med det bidra til mer likebehandling blant konsesjonærene.

§ 2-2. Organisasjon og funksjon

KBO-enheter skal ha følgende funksjoner, som utpekes av leder for virksomheten:

- a) Beredskapsleder. Denne skal sørge for nødvendig planlegging og utøvelse av beredskapsarbeidet.*
- b) Beredskapskoordinator. Denne skal ha oversikt over beredskapsarbeidet i virksomheten og være administrativt kontaktpunkt til beredskapsmyndigheten.*
- c) IKT-sikkerhetskoordinator. Denne skal ha oversikt over IKT-sikkerhetsarbeidet i virksomheten og være faglig kontaktpunkt til beredskapsmyndigheten vedrørende IKT-sikkerhet.*

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Endringene for de ulike funksjonene vil ikke bare bidra til tydeliggjøring av ansvarsområde, vi mener endringene spesielt «oversikt» også vil gi ett økt ansvarsområde for funksjonene Beredskapskoordinator og IKT-sikkerhetskoordinator. Dette er en bra tydeliggjøring i forskriften.

§ 2-5. Varsling

KBO-enheter skal uten ugrunnet opphold varsle beredskapsmyndigheten om ekstraordinære situasjoner. Situasjoner som angitt i § 2-6 bokstav a til h om rapportering, skal alltid varsles. Varslet skal kortfattet beskrive hendelsen, forventet gjenoppretting og kontaktperson.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Skal KDS kunne gjøre en god jobb må KDS varsles samtidig som og ha samme informasjon som beredskapsmyndigheten. I dag skjer denne varslingen sporadisk noe som gjør at KDS mister oversikten. Bør «ugrunnet» opphold presiseres nærmere, f.eks 1 eller 2 dager.

§ 2-6. Rapportering

KBO-enheter skal uten ugrunnet opphold og senest innen tre uker skriftlig innrapportere følgende uønskede hendelser til beredskapsmyndigheten:

- a) Forsøk på inntrengning og/eller manipulasjon av hele eller deler av driftskontrollsystemet og avanserte måle- og styringssystem (AMS).*
- b) Innbrudd, hærverk, sabotasje eller andre kriminelle handlinger, eller forsøk på dette.*
- c) Ved begrunnet mistanke om at sikkerhetstruende virksomhet har rammet eller vil kunne ramme virksomheten eller andre virksomheter.*
- d) Situasjoner hvor sensitiv informasjon om energiforsyningen er blitt kjent for andre enn rettmessige brukere, eller mistanke om dette.*
- e) Avbrudd i distribusjon av elektrisitet i mer enn to timer som berører viktige samfunnsfunksjoner eller et stort antall sluttbrukere.*
- f) Avbrudd i fjernvarmeforsyningen i mer enn 12 timer som berører viktige samfunnsfunksjoner eller et stort antall sluttbrukere.*
- g) Større havarier i transmisjon- og regionalnettet.*
- h) Omfattende feil og sikkerhetstruende hendelser i driftskontrollsystemer.*

Beredskapsmyndigheten kan kreve rapportering av andre tilfeller av uønskede hendelser enn de som er nevnt i første og annet ledd..

Beredskapsmyndigheten kan også pålegge virksomheter som eier eller driver anlegg, system eller annet, som er eller kan bli av vesentlig betydning for produksjon, omforming, omsetning eller fordeling av elektrisk energi og fjernvarme, å rapportere uønskede hendelser i samsvar med andre ledd.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Ref. vår kommentar i § 2-5 så må innrapportering av hendelsene som beskrevet i denne § også rapporteres til KDS og ikke bare beredskapsmyndigheten.

I punkt e. og f. vises det bla. til «et stort antall sluttbrukere». Begrepet «stort» vil for det enkelte KBO-enhetene oppfattes som ganske så forskjellig. Vi mener at størrelsen på en hendelse som skal varsles beredskapsmyndigheten og KDS må være lik for alle KBO-enhetene.

For å unngå uklarheter rundt hvor mye som menes med «et stort antall» mener vi at dette bør beskrives i form av et definert antall. Vi foreslår at «et stort antall» erstattes med «over 3 - 5000».

§ 3-3. Ansvar og oppgaver for KBO-enheter eller KBO under beredskap og krig

KBO-enheter eller KBO kan pålegges oppgaver under beredskap og i krig i samsvar med energiloven § 9-1 femte ledd og etter at beredskapsmyndigheten ved vedtak har konstatert at det anses nødvendig.

Departementet kan under beredskap og krig underlegge energiforsyningen KBO. Energiforsyningen plikter å følge de pålegg som gis og gjennomføre de tiltak som kreves. Beredskapsmyndigheten kan instruere KDS og KBO-enheter.

I slike situasjoner overtar KSL ledelsen av KBO. Statnett SF skal i slike situasjoner være KSLs utøvende organ for regulering av produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av elektrisk energi.

Statnett SF må innrette sin organisasjon slik at virksomheten har regionale representanter med myndighet til å iverksette pålegg og gjennomføre de tiltak som kreves i en ekstraordinær situasjon, inkludert løpende kontakt med KDS.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Mener vi her Statnett SF eller Systemansvarlig. Dette er 2 ulike roller som bransjen er opptatt av. Dette bør presiseres. I fremtiden kan en eventuell DSO ta denne rollen for å skape nærhet til problematikken.

§ 3-6. Sektorvist responsmiljø

Beredskapsmyndigheten kan ved enkeltvedtak utpeke det sektorvise responsmiljøet for energiforsyningen. Det sektorvise responsmiljøet skal være enhet i KBO.

Beredskapsmyndigheten kan gi vedtak om krav til det sektorvise responsmiljøet.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Hva menes med sektorvis responsmiljø? KraftCert? I så fall så er dette todelt. Her må i så fall NVE sette krav til KraftCert når det gjelder håndtering/deling av informasjon, men NVE bør ikke kunne pålegge KraftCert å rapportere om hendelser fra andre KBO enheter. Her bør de ha taushetsplikt og krav om samtykke. Husk at de skal arbeide mye basert på tillit. Uten denne tilliten kommer ikke KraftCert til å fungere.

§ 3-7. Samarbeid med sikkerhetsmyndigheten

KBO-enheter skal samarbeide med sikkerhetsmyndigheten ved behov. Beredskapsmyndigheten skal holdes orientert om slikt samarbeid. Beredskapsmyndigheten skal etablere et forum for informasjons- og erfaringsutveksling.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

KraftCERT bør være det naturlige forum for informasjons- og erfaringsutveksling. I forskriftsteksten bør det fremkomme at KraftCERT er forumet som vil bli benyttet til dette og at medlemskap i KraftCERT oppfyller kravene som her stilles. Hvem som er sikkerhetsmyndighetene i denne sammenheng bør presiseres

§ 5-2. Klasser

Ved klassifisering av anlegg, system eller annet som har vesentlig betydning for drift eller gjenoppretting av eller sikkerhet i produksjon, omforming, overføring eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme benyttes klasse 1 til 3. Klasse 3 benyttes der betydningen for energiforsyningen er størst.

Koblingsanlegg, kraftledning, muffeanlegg, lokalkontrollanlegg og annet som funksjonelt er en del av en kraft-, transformator- eller omformerstasjon klassifiseres etter vedkommende stasjons klasse.

Vindkraftanlegg klassifiseres ikke som kraftstasjon.

Denne bestemmelse omfatter ikke anlegg for rene industriformål eller energianlegg som eies av en virksomhet som selv er eneste sluttbruker av energien fra anlegget.

Denne bestemmelse omfatter ikke midlertidige anlegg eller midlertidige løsninger som del av anlegg når det foreligger konkrete planer for utbygging eller oppgradering av spenningsnivå.

I ytelseskriteriene i denne bestemmelse medregnes ikke mobile komponenter som reserveaggregat eller beredskapstransformatorer, midlertidige plasserte transformatorer, generatortransformatorer, eller transformatorer for regulering og spesielle formål (fasekompensering, spoler og lignende). For transformatorer med flere funksjoner (viklinger) regnes høyeste ytelse av transformering mellom nettnivåer.

Klasse 1 omfatter:

- a) Kraftstasjon med samlet installert generatorytelse på minst 50 MVA.*
- b) Transformatorstasjon med samlet hovedtransformatorytelse på minst 10 MVA.*
- c) Omformerstasjon med samlet installert ytelse for omforming på minst 10 MVA.*
- d) Selvstendig koblingsstasjon i kraftsystemet bygget for et spenningsnivå på minst 30 kV.*
- e) Kraftledning bygget for et spenningsnivå på minst 5 kV.*
- f) Fjernvarmesentral med samlet installert ytelse på minst 50 MW. I ytelsen skal medregnes effekt i ekstern varmeleveranse.*
- g) Transformatorstasjon til vindkraftanlegg med samlet installert ytelse på minst 75 MVA. Dersom transformatorstasjonen også transformerer til nettfomål, klassifiseres den som transformatorstasjon etter bokstav b.*
- h) Driftskontrollsystem som styrer eller overvåker anlegg som omfattet av bokstav a til g.*

Klasse 2 omfatter:

- a) Kraftstasjon med samlet installert generatorytelse på minst 100 MVA og kraftstasjoner på minst 100 MVA plassert i dagen.*
- b) Transformatorstasjon med samlet hovedtransformatorytelse på minst 50 MVA og høyeste spenningsnivå på minst 30 kV.*
- c) Omformerstasjon med samlet installert ytelse for omforming på minst 50 MVA og høyeste spenningsnivå på minst 30 kV.*
- d) Selvstendig koblingsstasjon i kraftsystemet bygget for et spenningsnivå på minst 100 kV.*
- e) Kraftledning bygget for et spenningsnivå på minst 30 kV.*
- f) Fjernvarmesentral med samlet installert ytelse på minst 150 MW. I ytelsen skal medregnes effekt i ekstern varmeleveranse.*

- g) Transformatorstasjon til vindkraftanlegg med samlet installert ytelse på minst 500 MVA. Dersom transformatorstasjonen også transformerer til nettførmål, klassifiseres den som transformatorstasjon etter bokstav b, men ikke lavere enn klasse 2.*
- h) Driftskontrollsystem som styrer eller overvåker energiforsyningen til befolkning på minst 50 000, eller flere anlegg omfattet av bokstav a til g.*

Klasse 3 omfatter:

- a) Kraftstasjon i fjell med samlet installert generatorytelse på minst 250 MVA.*
- b) Transformatorstasjon med samlet hovedtransformatorytelse på mer enn 100 MVA og bygget for et høyeste spenningsnivå på minst 200 kV og transformering til sekundært spenningsnivå i nett på minst 30 kV.*
- c) Selvstendig koblingsstasjon i kraftsystemet bygget for et spenningsnivå på minst 200 kV.*
- d) Kraftledning bygget for et spenningsnivå på minst 200 kV.*
- e) Driftskontrollsystem som styrer eller overvåker energiforsyningen til befolkning på minst 250 000, eller flere anlegg omfattet av bokstav a til d.*

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Er det befolkningstall fra SSB som er ment skal legges til grunn som grunnlag for vurdering av klasse eller det det antall sluttbrukere i KBO enheten? Ved bruk av befolkningstall, er det i så fall kun fastboende som skal utgjøre befolkningsgrunnet? Hva med hytteboende og den befolkningsøkningen dette til tider medfører for enkelte områder? Hva som legges til grunn for beregning av befolkningsantallet må komme tydeligere frem, både i forskriftstekst og ikke minst i bakgrunns kommentarer. Hvis ikke vil dette gi stort rom for en del egenvurdering og tolkning. Bruk av antall sluttbrukere vil være et mer oversiktlig og kjent tall og forholde seg til.

Videre vil vi påpeke at det er et ønske fra myndighetene om tettere samarbeid mellom konsesjonærer. Ved utleie av driftssentraltjenester vil klassifisering kunne være et hinder. Hvordan skal dette hensynstas. Er det befolkningsgrunnet eier av driftssentralen har som er styrende eller er det befolkningsgrunnet i samarbeidet som er styrende? Hva da med regionalnett? her kan det bli mange spekulasjoner.

§ 5-9. Meldeplikt om sikringstiltak

Virksomheter som planlegger å bygge, endre eller utvide anlegg, system eller annet, skal i god tid før byggestart sende beredskapsmyndigheten skriftlig melding om hvilken klasse anlegget vil bli bygget etter, jf. § 5-2.

Melding skal gis på den måten beredskapsmyndigheten bestemmer. Meldingen skal være vedlagt den informasjon som beredskapsmyndigheten bestemmer.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Er beredskapsmyndigheten i denne sammenheng Systemansvarlig? Noen av de same kravene som er gitt i denne paragrafen (Bfe § 5-9) er også regulert i FOS § 14. Vi ser det derfor som en fordel om disse to forskriftene med gjelde paragrafer samordnes noe bedre, ikke minst for å unngå dobbeltregistrering / melding. Bransjen må ha et system å rapportere i for å unngå misforståelser. NVE har tidligere vært opptatt av å etablere en database for effektivisering i bransjen knyttet til rapporteringer.

§ 5-11. Restriksjoner for adgang til steder og områder

Alle driftssentraler i klassifiserte driftskontrollsystemer, og alle anlegg klassifisert i klasse 3, skal ha restriksjoner for adgang. Beredskapsmyndigheten kan vedta at også anlegg i klasse 2 skal ha restriksjoner for adgang.

Ved anlegg underlagt restriksjoner for adgang skal:

- a) De besøkende følge en fast avgrenset rute.*
- b) De besøkende til enhver tid være ledsaget av en erfaren og ansvarlig representant for anlegget.*
- c) Fotografering være forbudt med mindre spesiell tillatelse er innhentet fra ansvarlig representant for anlegget.*

Personer uten bakgrunnsjekk etter § 6-7 tredje og fjerde ledd skal ikke ha adgang til driftssentraler i klasse 3. Beredskapsmyndigheten kan vedta det samme for andre anlegg, system eller annet i klasse 3.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

I § 5-11 foreligger det ikke noen restriksjoner for adgang til klasse 2 anlegg, så fremt ikke Beredskapsmyndighetene har vedtatt noe annet for det eksklusive anlegget.

I § 6-7 kreves det fremlagt kredittsjekk som skal brukes som grunnlag for å vurdere en persons egnethet til å få tilgang til klassifiserte anlegg, systemer eller annet som er klassifisert etter klasse 2 og 3. Dette oppfatter vi som en restriksjon for adgang til klassifiserte anlegg og ikke bare driftssentralen.

For å unngå unødige misforståelser og tolkninger må § 5-11 og § 6-7 samordnes noe bedre.

Vi vil også påpeke at i § 5-11 benyttes begrepet «adgang til» mens det i § 6-7 benyttes begrepet «tilgang til». I denne sammenheng ser vi ikke noen forskjell på disse to begrepene. Dette bla. med bakgrunn i at det i bakgrunnsjekken til § 6-7 benyttes begrepet «adgang til» og ikke bare «tilgang til».

Slik vi ser det så gjenspeiler ikke § 5-11 de kravene som er gitt i § 6-7. Hvem og hva som skal være gjeldene må klargjøres.

Dette punktet blir vanskelig å følge opp spesielt mot entreprenører i et bestiller / utfører marked. Glitre Energi Nett ber NVE å vurdere konsekvensen av dette før det vedtas.

§ 6-2. Sensitiv informasjon

Kraftsensitiv informasjon er underlagt taushetsplikt etter § 9-3 i energiloven.

Med sensitiv informasjon menes spesifikk og inngående opplysninger om energiforsyningen som kan brukes til å skade anlegg, system eller annet eller påvirke funksjoner som har betydning for energiforsyningen, herunder:

- a) Alle system som ivaretar viktige driftskontrollfunksjoner, herunder også nødvendig hjelpeutstyr som samband.*
- b) Detaljert informasjon om energisystemet, herunder enlinjeskjema, med unntak av enlinjeskjema for mindre viktige produksjonsanlegg.*
- c) Detaljert informasjon om klassifiserte transformatorstasjoner med tilhørende koblingsanlegg, herunder anleggets oppbygning og drift.*
- d) Oversikt over fordelingsnett og rørnett til samfunnskritiske funksjoner.*
- e) Nøyaktig kartfesting av jordkabler og rørnett i fjernvarmeanlegg med varmesentraler i klasse 2.*
- f) Forebyggende sikkerhetstiltak mot bevisst skadeverk.*

- g) Alle opplysninger om reservedriftssentraler og andre særskilte beredskapsanlegg for ledelse og drift, samt lokalisering av driftssentraler i klasse 2 og 3.*
- h) Detaljerte analyser av sårbarhet som kan brukes til bevisst skadeverk.*
- i) Beredskapsplaner for å håndtere bevisst skadeverk.*
- j) Samlet oversikt over reservemateriell, reserveløsninger eller reparasjonsberedskap av betydning for håndtering av bevisst skadeverk.*

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

I paragrafens andre ledd bokstav d og e, benyttes begrepet «rørnett» for å henviser til fjernvarmerør, mener dette blir en noe uklar formulering. Rørnett vil gjerne oppfattes og tolkes som mye mer enn et fjernvarmerørnett.

Vi anbefaler at det i stedet for «rørnett» benyttes «fjernvarmerørnett», for å unngå unødige misforståelser og tolkninger.

I pkt e bør jordkabler spesifiseres. Dette i forbindelse med at planlegging av infrastruktur krever oversikt over jordkabler i et begrenset område. Her er det stor forskjell i praksis i dag hva som utleveres. Dette samsvarer også med pkt 6.3, 6.4 og 6.5

§ 6-3. Beskyttelse, avskjerming og tilgangskontroll

Virksomheter som har eller behandler sensitiv informasjon skal etablere, opprettholde og videreutvikle system og rutiner for effektiv avskjerming, beskyttelse og tilgangskontroll for sensitiv informasjon. Beskyttelse skal omfatte tiltak mot avlytting og manipulering fra uvedkommende.

System og rutiner skal omfatte merking, oppbevaring, bruk og distribusjon, tilintetgjøring og tiltak for intern og ekstern rapportering av hendelser av betydning for informasjonssikkerheten.

Særskilte regler og sikkerhetstiltak skal utarbeides ved bruk av mobile enheter som kan motta, sende og lese sensitiv informasjon.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Hvordan håndterer vi konsulenter og andre som prosjekterer for 3 part. De er avhengig av informasjon om kabler i bakken. Kommer disse under kategorien "virksomheter" i §6-3?

Hvilke særskilte krav stilles til regler og tiltak for mobile enheter? Her er spekteret stort fra enkel beskyttelse med pin kode til kryptering av lagret innhold og muligheter for fjernsletting osv. Her bør det spesifiseres nærmere nivået på tiltakene.

§ 6-4. Sikkerhetsinstruks

Virksomheter som har eller behandler sensitiv informasjon skal utarbeide og praktisere en sikkerhetsinstruks som sikrer at kravene til informasjonssikkerhet ivaretas. Sikkerhetsinstruksen skal beskrive hvilke system, rutiner og tiltak som er iverksatt for å etterleve kravene til informasjonssikkerhet, herunder krav til beskyttelse, avskjerming og tilgangskontroll.

Sikkerhetsinstruksen skal omfatte informasjon til ansatte og andre rettmessige brukere om taushetsplikten etter energilovens § 9-3 annet ledd og stille krav til undertegning av taushetserklæring. Sikkerhetsinstruksen skal også omfatte informasjon om at taushetsplikten medfører at sensitiv informasjon ikke skal offentliggjøres.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Hvordan håndterer vi konsulenter og andre som prosjekterer for 3 part. De er avhengig av informasjon om kabler i bakken. Kommer disse under kategorien "virksomheter" i §6-3? Se for øvrig kommentarer i pk3 6.2 og 6.3.

§ 6-5. Anskaffelser i energiforsyningen

KBO-enheten har ansvaret for at bestemmelsene om informasjonssikkerhet og taushetsplikt for sensitiv informasjon ivaretas i anskaffelser. KBO-enheter skal i anskaffelser påse at leverandører er forpliktet til å etterleve bestemmelsene om informasjonssikkerhet og taushetsplikt for sensitiv informasjon.

Det skal i avtale sikres at KBO-enheter gis rett til å kontrollere, herunder revidere, leverandørens etterlevelse av disse bestemmelsene.

Plikten til å påse innebærer at det skal iverksettes system og rutiner for å undersøke, og om nødvendig, følge opp at reglene om informasjonssikkerhet og taushetsplikt etterleves.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende når KBO-enheter setter ut oppdrag for prosjektering, installering, vedlikehold og feilretting av driftskontrollsystemet.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Samme kommentar som 6.3 og 6.4

§ 6-7. Personkontroll

KBO-enheter skal gjennomføre en bakgrunnssjekk av personer før ansettelse.

Personer som skal få tilgang til anlegg, system eller annet som er klassifisert etter klasse 2 skal fremlegge kredittsjekk.

For personer som skal få tilgang til anlegg, system eller annet som er klassifisert etter klasse 3 skal, i tillegg til kredittsjekk etter annet ledd, fremlegge politiattest.

Bakgrunnssjekken etter første til tredje ledd skal brukes som grunnlag for å vurdere en persons egnethet til å få tilgang til klassifiserte anlegg, system eller annet. Det skal foretas ny vurdering hvert femte år.

Person som vil kunne få tilgang til informasjon som er sikkerhetsgradert etter lov 16.juni 2017 nr. XX om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven), skal være sikkerhetsklarert og autorisert. Autorisasjon for BEGRENSET kan skje uten forutgående sikkerhetsklarering.

Beredskapsmyndigheten kan etter søknad gi unntak fra kravene i første til fjerde ledd i denne bestemmelse.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Oppfølging og kontroll av kravene til kredittsjekk og politiattest, vil helt klart bidra til noe økt administrativt arbeid.

Personell kan nekte å fremlegge f.eks. kredittsjekk, noe som vil kunne by på utfordringer innen enkelte fagfelt/kompetanseområder med manglende eller liten tilgang på personell med rette kompetansen. En politiattest gjelder i 3 måneder. Hvordan håndterer vi dette, ved f.eks. innleid hjelp? Se for øvrig også vår kommentar under § 5-11.

Videre vedrørende politiattest så bør det også sies noe om hvilke typer politiattest som kreves. I bakgrunnsarbeide sier dere at en ordinær politiattest er tilfredsstillende. For å unngå unødige tolkninger burde dette fremkomme i forskriftsteksten.

I forhold til å kreve ny politiattest hvert femte år så sier Politiet vedrørende gyldighetstid bla. «Arbeidsgiver, organisasjon eller studiested kan ikke uten videre kreve ny attest fra deg så lenge du har samme stilling, verv eller studie.»
Hvordan skal vi forholde oss til dette?

Ved gjentakelse hvert 5. år så betyr dette at det også må gjelde for allerede ansatte arbeidstakere. Hva er konsekvenser hvis en ansatt etter 5. år ikke viser en godkjent attest? Oppsigelse? Hvordan vil dette være i forhold til eksisterende arbeidsavtaler og annet lovverk, f.eks. arbeidsmiljøloven?

Glitre Energi Nett ber NVE å vurdere konsekvensen av kravene gitt i denne paragrafen før den vedtas.

§ 7-1. Generell plikt til å beskytte driftskontrollsystemet

Alle virksomheter med driftskontrollsystem skal sørge for at disse til enhver tid virker etter sin hensikt og skal beskytte driftskontrollsystemet mot alle typer uønskede hendelser.

Driftskontrollsystemer omfatter driftssentraler, datarom, sambandsanlegg og øvrige anlegg og rom, systemer og komponenter som ivaretar driftskontrollfunksjoner. Med anlegg forstås også tilhørende bygningstekniske konstruksjoner for driftskontrollfunksjoner.

Driftskontrollfunksjoner er alle organisatoriske, administrative og tekniske tiltak for å overvåke og styre anlegg i energiforsyningen.

Det tillates ikke at eksterne leverandører som ikke er KBO-enhet, utfører driftskontrollfunksjoner i nettanlegg eller produksjonsanlegg.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

§ 7-1 og 7-10 innehar samme setningen, i henholdsvis 4 og 6 ledd. «Det tillates ikke at eksterne leverandører som ikke er KBO-enhet, utfører driftskontrollfunksjoner i nettanlegg eller produksjonsanlegg». Bør utgå i en av paragrafene.

§ 7-5. Kontroll ved endringer i driftskontrollsystemet

Virksomheten skal hindre utilsiktede feil og nye sårbarheter blir introdusert ved endring i driftskontrollsystemet. For dette skal det være kontrollordninger for vurdering, testing og godkjenning av endringer.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Det finnes mange måter å teste endringer på. I mange sammenhenger så er vi avhengig av å stole på leverandører som tester på vegne av oss. Det bør presiseres i Bfe eller veileder hvordan forskriftskrav skal gjøres gjeldene. Fulle dublerede systemer for testing på alle systemer er tidkrevende og kostbart og faller i mange tilfeller tilbake på leverandøren.

§ 7-10. Ekstern tilkobling til driftskontrollsystem

Virksomheten skal ha kontroll med ekstern tilkobling til driftskontrollsystemet.

Kun godkjente brukere kan gis adgang til driftskontrollsystemet gjennom ekstern tilgang. Virksomheten skal ha en oppdatert liste over alle godkjente brukere.

Det skal foreligge en egen forhåndsavtalt prosedyre for ekstern tilkobling til driftskontrollsystemet.

Virksomhetene skal ha kontrollordninger for å godkjenne, vedlikeholde og avvikle ordninger for ekstern tilkobling til driftskontrollsystemet, samt funksjoner for innstilling av vern.

Virksomheten skal ha kontrollordninger for vurdering, tildeling, endring og tilbaketrekking av brukertilgang.

Det tillates ikke at eksterne leverandører som ikke er KBO-enhet, utfører driftskontrollfunksjoner i nettanlegg eller produksjonsanlegg.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

§ 7-1 og 7-10 innehar same setningen/bestemmelsen, i henholdsvis 4 og 6 ledd. «Det tillates ikke at eksterne leverandører som ikke er KBO-enhet, utfører driftskontrollfunksjoner i nettanlegg eller produksjonsanlegg». Bør utgå i en av paragrafene.

§ 7-12. Integrasjoner mellom driftskontrollsystem og andre informasjonssystemer

De deler av informasjonssystemer som er integrert i virksomhetens driftskontrollsystem skal sikres i henhold til driftskontrollsystemets klasse.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

Hva menes med «integrert i virksomhetens driftskontrollsystem»? Vil det å flytte data fra driftskontroll til administrative systemer bety at disse blir en del av sikringskravet? Det bør heller presiseres at alle systemer som har en funksjon for operasjon av driftskontrollsystemet skal sikres etter driftskontrollsystemets klasse. Funksjoner som flytter data ut og inn av driftskontrollsystemet skal være tilstrekkelig sikret med minst to barrierer.

§ 7-14. Særskilte krav til driftskontrollsystem klasse 2

Foruten de generelle krav til beskyttelse av driftskontrollsystemet, skal virksomheter med driftskontrollsystem i klasse 2 oppfylle følgende tilleggskrav:

- a) **Sikkerhetskopier**
Virksomheten skal jevnlig teste at gjenoppretting av elektroniske sikkerhetskopier fungerer etter hensikten.
- b) **Sikkerhetsrevisjon**
Virksomheten skal jevnlig gjennomføre en sikkerhetsrevisjon og kontroll av pålagte beskyttelsestiltak i driftskontrollsystemet. Revisjonens formål skal være å påse at tiltakene faktisk er etablert og fungerer etter sin hensikt.
- c) **Overvåking og logging**
Virksomheten skal ha automatisk overvåking, logging, analyse og varsling ved uautorisert bruk, forsøk på uautorisert tilgang, unormal datatrafikk eller annen aktivitet som ikke er autorisert i driftskontrollsystemet.
- d) **Utilgjengelig driftssentral**
Dersom driftssentralen blir utilgjengelig, skal virksomheten kunne betjene og manuelt styre anlegg som inngår i virksomhetens driftskontrollsystem. I tillegg skal virksomheten ha planer for alternativ drift dersom driftssentralen blir utilgjengelig over lengre tid.
- e) **Bemanning av driftssentral**
Virksomheten skal sørge for at alle påregnelige ekstraordinære situasjoner eller hendelser i energisystemet eller i driftskontrollsystemet umiddelbart oppdages og håndteres uten unødig opphold. Virksomheten skal senest innen én time kunne bemanne driftssentralen. Virksomheten skal ha en vaktordning som til enhver tid sikrer rask opptrapping av bemanningen ved behov.
- f) **Ekstern tilkobling til driftskontrollsystemet**
Ved tilkobling fra leverandører skal driftssentralen være bemannet.
Virksomheten skal ha kontrollordning for korrekt verifisering av de brukere som er godkjent til å benytte ekstern tilkobling for adgang til driftskontrollsystemet.
Virksomheten må sørge for at ekstern tilkobling utføres fra et sted med tilstrekkelig sikre omgivelser.
Virksomheten skal utarbeide interne regler for hva som er et sikkert sted.
Den eksterne tilkoblingen skal kun åpnes når det er behov for å få tilgang til driftskontrollsystemet.
Tilkoblingen skal være lukket når den ikke er i bruk.
Det skal foreligge en egen skriftlig prosedyre for ekstern tilkobling.
Dersom KBO-enheten kan foreta styring av anlegg i energiforsyningen gjennom ekstern tilkobling, skal styringen kun skje etter tillatelse eller retningslinjer fra bemyndiget person.
Enhver påkobling til driftskontrollsystemet gjennom ekstern tilkobling skal loggføres.
- g) **Systemredundans**
Samband i driftskontrollsystemet skal fungere uavhengig av funksjonssvikt i offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester eller kommunikasjonsnett.
Driftskontrollsystemet frem til anlegg i klasse 2 og 3 skal være redundant frem til det lokale kontrollanlegget. I det lokale kontrollanlegget skal virksomheten vurdere behovet for redundans.
Redundante føringsveier for samband og redundante komponenter i driftskontrollsystemet skal være fysisk adskilte og uavhengige slik at én enkelt feil eller hendelse ikke medfører tap av viktige funksjoner.
Det skal etableres reparasjonsberedskap for alt samband, jf. kapittel 4 og § 7-8.
- h) **Særskilt om dublering**

Ved dublering som benytter identiske teknologier og løsninger i driftskontrollsystemet, må virksomheten innrette seg slik at samme systemfeil ikke rammer alle dublerede system samtidig, jf. § 7-7.

i) Beskyttelse mot EMP og EMI

Det skal gjennomføres sikrings- eller beredskapstiltak for beskyttelse av utrustning som nevnt i § 7-13 mot EMP og EMI for minst én sambandsvei til anlegg i klasse 2 og 3 som driftskontrollsystemet styrer.

j) Sikker tidsreferanse

Driftskontrollsystem som er avhengig av eksakt tidsreferanse, skal ha sikre kilder for tidsangivelse.

k) Krav til hovedkontor

For driftskontrollsystemer tillates kun utenlandske leverandører dersom det foreligger en bilateral sikkerhetsavtale mellom norske myndigheter og myndighetene i det aktuelle land.

Kommentar fra Glitre Energi Nett AS:

7-14 f er også beskrevet i 7-10. Hva er forskjellen om det er klasse 1, 2 eller 3? De to siste setningene kan bestå i 7-14 f. Utover dette bør det renskrives mellom de to